

V Praze, 12.6. 2017

Vážený pane ministře,

My, vědci a vědkyně sdružení ve Fóru Věda žije!, musíme reagovat na informaci o tom, že Ministerstvo financí uvažuje o zásadní změně v návrhu rozpočtu na výzkum, vývoj a inovace (VaVaI), který předložil vicepremiér Pavel Bělobrádek (snížení o 2,8 miliardy korun z původní navržené částky 36 miliard korun). Domníváme se, že takto razantní změna bude mít pro český výzkum zásadní negativní dopad.

V posledních letech tato vláda pravidelně oznamovala, že odsouhlasila historicky nejvyšší rozpočet na VaVaI, což mohlo vést k mylnému dojmu, že vědecké instituce v ČR žijí v přebytku. Není tomu tak, ve skutečnosti v posledních letech šlo pouze o dofinancování skrytého dluhu ve výzkumných organizacích, který vznikl nedostatečným financováním jejich rozvoje v období vlád Jana Fišera a Petra Nečase. Navyšování rozpočtu na VaVaI v posledních letech stále silně zaostává za původními plány přijatými jako součást Lisabonské strategie. Přitom právě v jejím rámci byla zahájena výstavba nových výzkumných infrastruktur, podporovaných prostředky Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF), které se v současné době blíží dokončení. Pravidla ESIF vyžadují, aby vybudovaná centra prokázala udržitelnost po dobu nejméně 5 let, navíc výslovně zakazují jejich financování na úkor již existujících výzkumných pracovišť. Hrozí, že neuvážený pokus ušetřit na rozpočtu VaVaI způsobí značné ztráty ve státním rozpočtu, vzniklé povinnosti prostředky z ESIF vrátit pro nedodržení těchto podmínek.

Pokud jde o možné úspory v oblasti podpory VaVaI, jsme přesvědčeni, že zcela určitě existuje prostor k hledání více efektivních způsobů či nástrojů podpory z veřejných prostředků. V tomto ohledu je třeba rozlišovat mezi oblastí základního a aplikovaného výzkumu. Základní výzkum má již z definice za cíl rozšiřovat hranice lidského poznání a není primárně orientovaný na výstupy přímo využitelné v průmyslu. Proto ho nelze hodnotit počtem patentů a užitných vzorů, ale srovnáním s výzkumem prováděným na prestižních světových výzkumných centrech. K tomu by měla sloužit nově připravovaná Metodika hodnocení 2017+, která má potenciál být výrazně kvalitnějším nástrojem než tzv. „kafemlejek“, který je používán v současné době.

Naopak aplikovaný výzkum, vývoj a inovace by praktické výstupy mít měly, a právě zde je rozhodně co zlepšovat. Je známo, že kontrola efektivity (tudíž i návratnosti) vynaložených prostředků v této oblasti je problematická, ať už na úrovni metodiky či kvality prováděné kontroly. Zároveň se v ČR nedostatečně využívají nástroje nepřímé podpory inovací či aplikací, jako například výhodné půjčky či odpisy z daní, které jsou pro veřejné rozpočty daleko menší zátěží než přímé dotace. Tyto problémy je ale třeba řešit zavedením vhodné koncepce podpory daného typu výzkumu, a ne mechanickými škrtky v rozpočtu. Je samozřejmě legitimní se ptát, proč taková koncepce za 4 roky existování této vlády nevznikla, ale bylo by velmi neuvážené se snažit přehodit výhybku ve chvíli, kdy vládní vlak pomalu vjíždí co cílové stanice.

Vláda prezentuje rozvoj vědy, výzkumu a inovací jako jednu ze svých priorit. Proto Vás, pane ministře, vyzýváme k přehodnocení Vašeho záměru ohledně financování VaVaI a žádáme, aby rozpočet na výzkum, vývoj a inovace pro rok 2017 zůstal zachován v rozsahu, který schválila Vláda 22. 5. 2017.

S pozdravy,

Zástupci Fóra Věda žije!

Michael Komm, místopředseda, zástupce věd o neživé přírodě: tel. 777 553 579,

Michaela Trtíková Vojtková, místopředsedkyně, zástupkyně společenských a humanitních věd:
tel. 777 068 338

Lukáš Dvořáček, předseda, zástupce věd o živé přírodě: tel. 777 977 959